

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ**

**УКРАЇНСЬКИЙ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
ІМЕНІ Г.Ф. КВІТКИ-ОСНОВ'ЯНЕНКА**

ФІЛОЛОГІЯ ХХІ СТОЛІТТЯ

**Збірник наукових праць
студентства й наукової молоді**

(за матеріалами XI Всеукраїнської науково-практичної
конференції студентства й наукової молоді,
Харків, 15 квітня 2021 року)

ДК: 881 + 883 + 882 + 882 + 808

Ф 56

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (протокол № 6 від 10.09.2021 року)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Голобородько Костянтин Юрійович – доктор філологічних наук, професор, декан українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка

Лебеденко Юлія Миколаївна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови, координатор з наукової роботи українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка

Маленко Олена Олегівна – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри українознавства та лінгводидактики

Мельників Ростислав Володимирович – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української літератури та журналістики імені професора Леоніда Ушкалова

Щербакова Наталія Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української мови

Обиденнікова Марина Олегівна – здобувач II курсу третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти кафедри української мови

Автори публікацій несуть відповідальність за достовірність фактичних даних, чіткість викладу тексту, цитування, а також мовно-стилістичний рівень написання матеріалів.

Філологія XXI століття [Електронне видання] : Збірник наукових праць студентства й наукової молоді, Харків, 15 квітня 2021 р. / Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди ; [редкол.: К. Ю. Голобородько (голов. ред.) та ін.]. Харків, 2021. 164 с.

©Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2021

©Автори публікацій, 2021

<i>Методика роботи над порушеннями лексичних норм у мовленні молодших школярів.....</i>	<i>87</i>
<i>Левацька Анастасія</i>	
<i>Аксіологічні особливості інтернет-форумів (на матеріалі форумів «Теревені», «Дівочі посиденьки»).....</i>	<i>92</i>
<i>Ломоносова Інна</i>	
<i>Біблійні цитати в поезії Ірини Жиленко.....</i>	<i>97</i>
<i>Матвеева Світлана</i>	
<i>Особливості творення мас-медійних оказіоналізмів української мови.....</i>	<i>99</i>
<i>Михайленко Марія</i>	
<i>Культура ділової комунікації як об'єкт лінгвістичних досліджень.....</i>	<i>105</i>
<i>Науменко Поліна</i>	
<i>Business speech.....</i>	<i>109</i>
<i>Науменко Поліна</i>	
<i>Формування комунікативних компетентностей на уроках української мови в учнів з особливими освітніми потребами в 5 класі... </i>	<i>110</i>
<i>Овдієнко Альона</i>	
<i>Творчість І. Котляревського в літературознавчих студіях.....</i>	<i>112</i>
<i>Поліщук Анастасія</i>	
<i>Ділова англійська мова для бізнескомунікації.....</i>	<i>115</i>
<i>Поліщук Анастасія</i>	
<i>Використання фразеологізмів у повсякденному житті молоді на початку XXI століття.....</i>	<i>116</i>
<i>Правник Марія</i>	
<i>Особливості функціювання оцінної лексики в художньому мовленні....</i>	<i>118</i>
<i>Приходько Юлія</i>	
<i>Оцінна лексика української мови: теоретичні засади дослідження.....</i>	<i>119</i>
<i>Приходько Юлія</i>	
<i>Українська мова в сучасній блогосфері.....</i>	<i>124</i>
<i>Савченко Аліна</i>	
<i>Vocabulary and stylistic features of the ukrainian language blog</i>	<i>129</i>
<i>Савченко Аліна</i>	

receipt, power of attorney, minutes, write a report correctly, fill in a questionnaire, write a work plan, and so on. Of course, not everyone will write resolutions, orders, directives, instructions, but everyone will have to read (and execute) them.

It follows that to acquaint students with the documentation of official records is the most important function of a school and an important direction in bringing the activities of secondary schools to real living conditions.

Therefore, teachers have an important task is to develop oral and written business speech of students, because today it becomes obviously that without mastering coherent business speech, clarifying its essence, enriching vocabulary with business vocabulary, it is impossible to raise a full generation capable of business contacts, maintaining business documentation, business communication.

The need to enrich students' speech with business vocabulary requires the development of a work system of business speech at the Ukrainian language lessons. We need a coherent work system of business speech, which means finding out what to teach students, what topics to use, in what sequence to teach. So, as a result students gain not isolated but systematic knowledge, united by chains of semantic connections, which from the mass of different information of a certain series form a whole.

The conclusion is business speech development at the Ukrainian language lessons and classes is necessary. The perspectives are to consider forms of work that contribute to the development of business speech skills at lessons in the Ukrainian language.

Овдієнко Альона Миколаївна
Харків, ХНПУ імені Г.С. Сковороди
Наук. кер.: к. філол. н., доц. С.О. Марцин

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В УЧНІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В 5 КЛАСІ

Актуальним завданням сучасної школи є формування та розвиток основних компетентностей особистості, зокрема, уроки української мови спрямовані на формування комунікативної компетентності.

Метою нашої розвідки є з'ясувати теоретичні засади формування комунікативної компетентності учнів з особливими освітніми потребами в 5 класі в процесі навчання української мови, теоретично обґрунтувати систему методів і прийомів, які сприяють розвитку комунікативної компетентності.

У становленні та розвитку методики викладання української мови брали участь такі відомі вчені-методисти, як М. Баранов, М. Вашуленко, О. Караман, В. Мельничайко, М. Пентилюк, Л. Рожило, І. Хом'як, С. Чавдаров, І. Ющук, С. Яворська й ін.

Будь-яка дитина, яка має вроджений чи набутий дефект розвитку, може стати повноцінним членом суспільства й самодостатньою особистістю, розвиватися духовно, бути корисною суспільству. З цією метою навчальний

заклад має адаптувати навчальні плани та програми, методи та форми навчання відповідно до індивідуальних освітніх потреб і різних стилів навчання дітей з особливими освітніми потребами.

Інклюзивна освіта – це особливий підхід до побудови загальної освіти, який передбачає доступність (можливість) освіти для кожного незалежно від його особливих можливостей і потреб [1].

Інклюзія передбачає особистісно зорієнтовані методи навчання: урахування індивідуальних особливостей дитини, її здібностей, особливостей розвитку, індивідуального темпу навчання, власного суб'єктного досвіду тощо. Діти з обмеженими можливостями демонструють вищий рівень соціальної взаємодії з іншими дітьми, які таких обмежень не мають, коли знаходяться в інклюзивному середовищі. Інклюзивне навчальне середовище підвищує самооцінку та сприяє розвитку самостійності в дітей з особливими потребами. Діти з особливими потребами завдяки інклюзивній освіті будуть краще підготовлені до умов реального життя, мати більше можливостей брати участь у різних видах діяльності, що повною мірою узгоджується з вимогами компетентнісного підходу.

Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти виділяє основні компетентності та підходи до навчання. Підходів три: компетентнісний, діяльнісний, особистісно орієнтований. Серед компетентностей важлива роль належить комунікативній. Дослідники виокремлюють такі *складові комунікативної компетентності*:

- орієнтованість у різноманітних ситуаціях спілкування, яка заснована на знаннях і життєвому досвіді індивіда;
- спроможність ефективно взаємодіяти з оточенням завдяки розумінню себе й інших при постійній видозміні психічних станів, міжособистісних відносин і умов соціального середовища;
- адекватна орієнтація людини в самій собі – власному психологічному потенціалі, потенціалі партнера, у ситуації;
- готовність і вміння будувати контакт з людьми;
- внутрішні засоби регуляції комунікативних дій;
- знання, вміння і навички конструктивного спілкування;
- внутрішні ресурси, необхідні для побудови ефективної комунікативної дії у визначеному колі ситуацій міжособистісної взаємодії.

На уроках української мови в інклюзивних класах доречно використовувати ігри для загального й мовленнєвого розвитку. Ці ігри ґрунтуються на мовному й мовленнєвому матеріалі, але мають на меті не лише мовленнєвий, а й загальний розвиток учнів, зокрема розвиток їхньої пам'яті, уваги, кмітливості, вміння класифікувати предмети, порівнювати їх, диференціювати. Наприклад, можна використати такі ігри як: «Знайди помилку» (Учитель читає вірш, припускаючись помилок. Учні уважно слухають і виправляють); «Заверши речення» (Учням пропонують переписати речення й доповнити їх словом протилежного значення); «Склади речення» (На дошці написано частини речень. Школярі читають спочатку ліву, а потім

праву частини, з'ясовують, як доповнити ліву частину, щоб вийшло речення) та інші.

Також варто на уроці української мови створювати проблемні ситуації, адже створена вчителем проблемна ситуація, є рушієм мислення, джерелом творчого пошуку, викликає певний психічний стан учня й допомагає йому усвідомити суперечність між необхідністю виконувати завдання й неможливістю зробити це з тими знаннями, які він має. Усвідомлення цієї суперечності пробуджує потребу пошуку нових знань.

Використання проблемних ситуацій як засобу активізації пізнавальної діяльності, а також формування комунікативних компетентностей, де основним механізмом виступає розвиток критичного мислення, є доцільним і сприяє підвищенню ефективності навчально-виховного процесу загалом.

Таким чином, під час роботи з дітьми з особливими освітніми потребами потрібно насамперед звертати увагу на розвиток сильних якостей і талантів дітей, а не на їхніх проблемах [2], що також співзвучно реаліям компетентнісного підходу в освіті. Взаємодія з іншими дітьми сприяє когнітивному, фізичному, мовному, соціальному та емоційному розвитку дітей з особливими освітніми потребами. Завдяки такій взаємодії діти вчаться природно сприймати і толерантно ставитися до людських відмінностей, вони стають більш чуйними, готовими до взаємодопомоги [2, с.135].

Література

1. Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими проблемами: зб. наук. праць / гол. Ред. П.М. Таланчука та ін. № 6(8). Київ: Університет «Україна», 2009. 484 с. **2. Колупасва А.А., Савчук Л.О.** Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання. К.: Науковий світ, 2011. 195 с. **3. Уманець Г.М., Кобзар О.В., Кулеш В.О.** Інклюзивна освіта: Особливій дитині – особлива увага. Донецьк: Витоки, 2010. 135 с.

УДК 82.091

*Поліщук Анастасія Андріївна
Харків, ХНПУ імені Г.С. Сковороди
Наук. кер.: к. філол. н., доц. О.В. Варенікова*

ТВОРЧІСТЬ І. КОТЛЯРЕВСЬКОГО В ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИХ СТУДІЯХ

Іван Котляревський – автор перших національних творів, без якого неможливо уявити нову українську літературу. Художня спадщина письменника невелика, але його творчість ознаменувала початок нової доби в історії української культури та стала поштовхом для національного відродження. Твори І. Котляревського наповнені багатомістовими традиціями не тільки української культури, а й світової, що свідчило про перехід до народності, увівши у свої твори живу народну мову, зображення тогочасного